הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות יג.

רב ששת אמר. לעולם מצות פדיון (ד) נמלמד והאי דקתני אין בערכין ופטר ממור פחות משלשים שאינו עובר עליו עד שלשים יום ומכאן ואילך עובר: **מאי לאו מצוה לשהותו.** כרב נחמן וקשיא לרב ששת: **מצוה לפדותו.** דמלמלמד עד שלשים הוי זמן פדייה ומכאן ואילך עובר: **אלא אמר רבא.** לעולם מצוה לשהותו ואפ"ה הכי כרב נחמן לא מהריגלא ולא קשיא הא דקתני שלשים יום מצוה לשהותו: **רבי אליעזר הוא דמקים.** בכור בהמה טמאה לבכור אדם: **והא.** דקתני נמלמד רבנן (ה) היא דמתניתין דלא מקשו: **מתני' מצוה יעידה.** בהמה העבירה שיעבדנה אדון לאשה: **קודמת למצות פדייה.** שהיא פודה עצמה: **אשר לא יעדה והפדה.** אם יעדה זה מוטב: **עכשיו מצוה חליצה קודמת.** שהמייבם את יבמתו שלא לשם מצוה פוגע באיסור אשת אח: **באדון.** (ו) במתפיס בהמה טמאה לבדק הבית מצות פדייתה באדון קודם לכל אדם:

הדרן עלך הלוקח עובר חמורו

הלוקח עובר פרסו. שאינו רשאי. למכור לעובד כוכבים (ז) בהמה: **גמ' דדרכי חגיגה.** בפ' קמא (לעיל ה:) מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים כו': **דזוטרן מיליס.** דלא מייירי בפטר חמור אלא פרקא קמא וכולה מסכתא מייירי בבכור בהמה טהורה: **בכספא.** בעבדיו: **בדייניהן.** דייניו ליה בדייניהן ולקמן מפרש מאי היא: **אחווה נקנים בכסף ובשטר ובחזקה.** מכי דייש אמילכי כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף כ:): **וממונו כמשיכה.** מטלטלין אין נקנין אלא במשיכה במסכת קדושין (דף כו.): **מיד עמיתך.** משמע מיד ליד דהייגו משיכה: **כלל כלל לא.** עד שתכא לרשותו של ישראל לא קני: **ואימא או בהא או בהא.** וכי משמע קנא מיד עמיתך הוא דבמשיכה ולא בכסף הא מיד עובד כוכבים בחיה בשטרא ונמע מיגיה דהיכא דמשך ולא נתן מעי נמי קני: מה

מצות חליצה קודמת. מה שפי' רבינו מנגאל פי' פרק הלוקח (יבמות דף לט:): **מצות גאולה קודמת באדון שנאמר ואם לא יגאל.** בערכין פרק המקדיש שדהו (דף ס.). מפ' טעם אחר דבעלים קודמין לפי שמוסיפין חומש והתם פריך לה ומשני:

הדרן עלך הלוקח עובר חמורו

הלוקח. קנה וחייבת בבכורה. ומע"ג דשמעינן קנה מיצטריך לאשמועינן דחייבת בבכורה דלא תימא קנה (ח) מספק או מדרבנן קמ"ל דקנה קנין גמור: **מה אחווה נקנית בכספ ובשטר ובחזקה.** פירוש כשקונה משראל אף עבד כנעני כן כשקונין משראל אבל בעובד כוכבים לא מספקא שיועיל שטר לפי שקנין שטר לא שייך בעובד כוכבים כדאמרי' פ' חזקת הבתים (ב"ב דף נד:) עובד כוכבים מכי מעלו זחי לידיה מיסתליק ליה וישראל לא קני " עד דמעלו שטרא לידיה: **מיד** עמיתך **במשיכה הא מיד עובד כוכבים בכספ.** וא"ת דלמא הא מיד (ט) עובד כוכבים בשטר ובמחזקה דמחזקה נמי שייכא במטלטלין אם עשה בהן שום תיקון כעין געל ונדר ופרק בקרקע (ו) י"ל דשני קנייני הללו הויין מצוין ושייכי זה במוכר חה בלוקח שזה עוקן מעות וזה מוסק אלא החפץ וכן לרבי יוחנן בסמוך (ז) דדרשינן איפכא מיד עמיתך בכספ הא לעובד כוכבים במשיכה וא"ת מנלן שהן משוינן קנין כלל דמוקמינן מסברא קנינין דקרא בהני י"ל דאסכתן כסף שקונה במקום אחר בקרקע ובהקדש ומשיכה בחליצה והפקר:

אימא לעובד כוכבים בכל בכל לא קל וחומר אם גופו קני ממונו לא בכל שכן. וא"ת דלמא בחליפין דהוא מקני ממונו כדדרשי בקדושין (דף ח.) מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתורת מקנה וכלים בחליפין (ח) דל"ל ניחא הך בריתא דאמרה להשהותו ודאי מצינן לפרושי דשנר' באפי נפשה קמשני ולא נימא דהא דקתני אין בפטר חמור פחות מל' מיירי לומר שאינו עובר עליו כריש אלא כר"א ובדיעבר נמי אינו פדוי אם פדהו תוך ל' יום או למצוה מיתת דמצוה להשהותו דהך פריון דפטר חמור לאלתר כרבנן ובקתני כתב לא כר"ע מתרצא אלא כרב ששת ור"ש למה לא פריש רש"י דהוי שניא באפי נפשה. תוס' חיצוניות: ג) מה עמיתך בחדא אף עובד כוכבים בחדא. מבאן היה קשה לרי"ש על שהיה פפרש בפ"ק דקדושין גבי הא דקאמר התם מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה פירוש העבד עברי לעובד כוכבים ואינו נקנה בתורת הבואה וכלים פירוש חליפין נראה לרי"ש משום דעובד כוכבים קונה שפיר שאר קנינין בחליפין מדמיהם התם עבר עברי ואינו נקנה לעובד כוכבים בחליפין יאם אין עובד כוכבים קונה בשום מקום בחליפין אמאי אצטריך קרא למעוטי גבי עבד עברי אלא ש"מ דעובד כוכבים קונה בחליפין והשתא קשה לרי"ש מאי הא דקאמר הכא ישראל בחדא אף עובד כוכבים בחדא הוא עובד כוכבים נמי נקנה בחליפין ואורי' דה"נ קאמר ישראל בחדא אעפ"י שקונה גם בחליפין ובעמא דלא חשיב חליפין משום דלא חשיב אלא הני קנינין דכתיב בקרא משיכה ומסורה כדפיר' לעיל שבאותן קנינין בני אדם רגילין לישא וליתן ומתוך כך ניחא קושיא אחרת שנקשה התם ר"י גבי הא דהכא דהיכי ס"ד דנילף משדה עפרון שתקנה אשה בחליפין והלא שדה עפרון לא מיקנא בחליפין דלא מצינו חליפין לעובד כוכבים כדמשמע הכא לעובד כוכבים בחדא ולישראל בחדא ולמאי דפי' ניחא לעולם הוא קונה שפיר בחליפין והא דלא חשיב לה משום דלא חשיב אלא הני דכתיבי בקרא ובן ראיתי כתוב שראה את ר"י הבו שהורה הלכה למעשה באדם ששלח עובד כוכבים להביא אפעותיו המופקרים לו ביד חבירו וכתב בה קניינא מן פלוני בר פלוני במנא דבשר למקנו' ביה והיינו חליפין ומיהו יש לנמנם הראן עשאה ע"י עובר כוכבים הא ק"ל שלית שוויה ואין שליחות לעובד כוכבים ומיהו מאחר שקונה העובד כוכבים בחליפין מיד הישראל המורשה אין לנפקר לחוש שמא יתבענו המפקיר לדין וכפ"ק דקדושין הארכתי. תוס' חיצוניות: ד) אמרת ק"ו גופו קונה ממונו לא כ"ש וא"ת אמאי לא קאמר כסף דישראל יוכיח דגופו של ישראל קני בו ואין ממונו דישראל קני בו הא"נ קאמר לעיל די"ל דאין זה סברא שלא יהיה שום קנין ממנו דעובד כוכבים דלכבי זה אין לומר יוכיח דגופו לעילא קנין שיועיל כמטלטלין שייך לומר ישראל יוכיח. תוס' חיצוניות: ה) דלא תימא קנה דאורי' דהוה ס"ד דקנה מספק והכתן לא יוכל להוציא מידו הבבור מעמם מספק קנ"ל דחייב בבכורה ודאי שהקנין קנין גמור ולהכי תנא נמי בתר הכי אעפ"י שלא משך קנה וסמורה מן הבכורה ע"כ: ו) י"ל דב' קנינים וכר' ה"ל תוס' חיצוניות ד"ל דפשיטא ליה דליה לן לרבויי אלא משיכה וכסף שאלו הקנינים רגילים בני אדם לעשות לישא וליתן בהם ולכך פשיטא ליה דאתא לרבויי כסף או משיכה ושמא י"ל דדוקא כסף משני לפרושי דמלוה קתמר אבל הלכך דמו אהדדי שפי משאר קנינים:

ז) נ' רבינו גרשום: ד"ה מכלל ואילך לא עובר עליו וכו' ומפרש דלרב ששת נמתר ל' אין תקנה בפדיון כלל.

ח) נ' רבינו גרשום: ד"ה בהמה טמאה כו' ומאי דקתני אין בפטר חמור פחות מל' לעולם אינו עובר עליו אלא בזמן מצותו: מאי מצותו כל ל' דקאמר לאו מצוה לשהותו כל שלשים קודם שיפדנו אלמא דאם פדאו קודם עובר עליו: (ט) מצוה לפדותו כל שלשים קאמר דבתוך ל' עד ל' הוי זמן פדייתו ואם לא פדאו עד ל': עובר עליו מיכן ואילך אי הכי. כיון דמוקמת דמצוה לפדותו כל ל'. האי דקתני מיכן ואילך (מל' ואילך) אם פדהו או עוברו. מיכן ואילך

ט) אם עוברו או עובר עליו מיבעי ליה משום דכבר עבר זמן פדייתו אלא מהתם דכבר עבר זמן פדייתו אלא מהתם דאם פדהו אם עוברו ש"מ משום הכי אם פדהו דמיכן ואילך הוי זמן פדייתו אלמא דמצוה לשהותו וליתא לדרב ששת דאמר לומר שאינו עובר עליו ולטעמיך קשיא אהדדי: אלא אמר רבא לא קשיא הא דתני לבדפרון הכן ובמסר חמור פחות מל' היינו ר' אליעזר דמקיש בכור בהמה טמאה לבכור אדם דכתיב אך פדה תפדה וגו' והא דתני לפדיון פטר חמור לאלתר היינו רבנן דלא מקשי לשם מצוה. לבנות בית אחיו: בראשונה. כשהיו אנשים כשרים ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה. אלא לשם בעילה: אמרו מצות חליצה קודמת. דכיון דלא בעיל לשם מצוה הוי כפוגע בערוה: מצות גאולה בהמה טמאה מאדון קודם לגאולת כל אדם משום דבעלים מוסיפין חומש כשנאלין אותה. ושאר כל אדם הגואל אותה אין מוסיפין חומש דכתיב ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך ויסף חמשיתו עליו ואם לא גאל (באדם) (בבעלים) נמכר בערכך לכל אדם: בליק שיקא

לא נפטרו אלא מפדיון הבן ופטר חמור. כדאמר בפרקין דלעיל אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה את

שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה כו' אלמא דלא נפטרו אלא מאלו ב' דינין: דקדושת הגוף. דאינו בר פדייה: איידי דחביבא ליה כר' חנינא דאמ' (לעיל) שהרי סייגו את ישראל וכו': איידי דזוטרן מילתא (דליכא ב') (דלא מייירי ביה) אלא בפרק ראשון אבל כולה מסכתא מיירי בבכור בהמה טהורה: בדיניה. כלומר כל פחורה שיש יד עובד כוכבים באמצע בעי למיזל אחר דינו דאזלינן בתר דייניהן ובדייניהן מעות קונות: אילימא בדיני דגופו. דעובד כוכבים דנקנה לישראל בכספ דהקישו הכתוב לאחווה דכתיב והתנחלתם וגו' מה אחווה נקנית בכספ בשטר ובחזקה אף עבד כנעני: דעד מכספ מקנתו משמע בין ישראל לעובד כוכבים בין עובד כוכבים לישראל בכספ: ממונו בהמתו לא כ"ש. מיהא לא שמעי' ישראל מישראל זכיות דגופו קני ליה בכספ כדאמרן מכספ מקנתו וממונו למשיכה: מיד עמיתך הוא דבמשיכה דכתיב מיד בני הניתן מיד ליד. מיד עובד כוכבים מכספ; ואימא דלהכי אתא קרא מיד עמיתך הוא דליקני מיד עובד כוכבים כלל כלל לא דאם רצה הבעל כוכבים לחזור בו יכול

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פ"ב מהלכות כלאים הלכה ו סמג עשין קמה קמו טוש"ע י"ד סימן סב סעיף ה:
ב ומיי' שם הלכה ה והלכה יז: עח ג מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף יב:
עט ד מיי' פ"ד מהלכות ערכין הלכה יז:
פ ה מיי' פ"ה מהלכות יסודי התורה הלכה כ טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף ב:
פא ו מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ה:
א ז מיי' פ"ב מהלכות כלאים הלכה כ סמג עשין קמו קמז:
ב ח מיי' שם הלכה ה וסמג שם טוש"ע י"ד סי' שם סעיף ג:
ג ט מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ז:
ד י מיי' פ"ה מהלכות כלאים הלכה ז טוש"ע י"ד סימן שז סעיף ב:
ה כ מיי' פ"ד שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף י:
ו ל מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ה טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף כג:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה וכו' עד דסמא ששרא לידיה. עיין קדושין יד ע"ב תד"ה הואיל:

שיטה מקובצת

ה) רב ששת אמר לומר שאינו עובר עליו. כלומר ודאי גם למצוה מצוה לאלתר כדקתני בריייתא קמייתא והא דקתני אין בפטר חמור פחות מל' לענין דאינו עובר אם כאחר לפרוחו עד ל' אבל מכאן ואילך עובר עליו אם אין פודהו אי עדרמו ועי"ש כיון דמצוה לפדותו לאלתר אלמא לא יליף כלל מפדיון הבן א"כ מג"ל הא דמל' (יום ואילך) עובר ומה שיעור דל' יום רצ"ל דמדרבנן בעלמא: ו) אלא אמר רבא ל"ק הא ר"א דמקים וכו'. צ"ל דרבא לא ס"ל כר"ע דאמר מצוה להשהותו דא"כ לא הוצרך לומר הא ר"א הכי רבנן ז) דל"ק ניחא הך בריייתא דמצוה להשהותו ודאי מצינן לפרושי דשנר' באפי נפשה קמשני ולא נימא דהא דקתני אין בפטר חמור פחות מל' מיירי לומר שאינו עובר עליו כריש אלא כר"א ובדיעבד נמי אינו פדוי אם פדהו תוך ל' יום או למצוה מיתת דמצוה להשהותו דהך פריון דפטר חמור לאלתר כרבנן ובקתני כתב לא כר"ע מתרצא אלא כרב ששת וצ"ע למה לא פריש רש"י דהוי שניא באפי נפשה. תוס' חיצוניות: ג) מה עמיתך בחדא אף עובד כוכבים בחדא. מבאן היה קשה לרי"ש על שהיה פפרש בפ"ק דקדושין גבי הא דקאמר התם מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה פירוש העבד עברי לעובד כוכבים ואינו נקנה בתורת הבואה וכלים פירוש חליפין נראה לרי"ש משום דעובד כוכבים קונה שפיר שאר קנינין בחליפין מדמיהם התם עבד עברי ואינו נקנה לעובד כוכבים בחליפין יאם אין עובד כוכבים קונה בשום מקום בחליפין אמאי אצטריך קרא למעוטי גבי עבד עברי אלא ש"מ דעובד כוכבים קונה בחליפין והשתא קשה לרי"ש מאי הא דקאמר הכא ישראל בחדא אף עובד כוכבים בחדא הוא עובד כוכבים נמי נקנה בחליפין ואורי' דה"נ קאמר ישראל בחדא אעפ"י שקונה גם בחליפין ובעמא דלא חשיב חליפין משום דלא חשיב אלא הני קנינין דכתיב בקרא משיכה ומסורה כדפיר' לעיל שבאותן קנינין בני אדם רגילין לישא וליתן ומתוך כך ניחא קושיא אחרת שנקשה התם ר"י גבי הא דהכא דהיכי ס"ד דנילף משדה עפרון שתקנה אשה בחליפין והלא שדה עפרון לא מיקנא בחליפין דלא מצינו חליפין לעובד כוכבים כדמשמע הכא לעובד כוכבים בחדא ולישראל בחדא ולמאי דפי' ניחא לעולם הוא קונה שפיר בחליפין והא דלא חשיב לה משום דלא חשיב אלא הני דכתיבי בקרא ובן ראיתי כתוב שראה את ר"י הבו שהורה הלכה למעשה באדם ששלח עובד כוכבים להביא אפעותיו המופקרים לו ביד חבירו וכתב בה קניינא מן פלוני בר פלוני במנא דבשר למקנו' ביה והיינו חליפין ומיהו יש לנמנם הראן עשאה ע"י עובר כוכבים הא ק"ל שלית שוויה ואין שליחות לעובד כוכבים ומיהו מאחר שקונה העובד כוכבים בחליפין מיד הישראל המורשה אין לנפקר לחוש שמא יתבענו המפקיר לדין וכפ"ק דקדושין הארכתי. תוס' חיצוניות: ד) אמרת ק"ו גופו קונה ממונו לא כ"ש וא"ת אמאי לא קאמר כסף דישראל יוכיח דגופו של ישראל קני בו ואין ממונו דישראל קני בו הא"נ קאמר לעיל די"ל דאין זה סברא שלא יהיה שום קנין ממנו דעובד כוכבים דלכבי זה אין לומר יוכיח דגופו לעילא קנין שיועיל כמטלטלין שייך לומר ישראל יוכיח. תוס' חיצוניות: ה) דלא תימא קנה דאורי' דהוה ס"ד דקנה מספק והכתן לא יוכל להוציא מידו הבבור מעמם מספק קנ"ל דחייב בבכורה ודאי שהקנין קנין גמור ולהכי תנא נמי בתר הכי אעפ"י שלא משך קנה וסמורה מן הבכורה ע"כ: ו) י"ל דב' קנינים וכר' ה"ל תוס' חיצוניות ד"ל דפשיטא ליה דליה לן לרבויי אלא משיכה וכספ שאלו הקנינים רגילים בני אדם לעשות לישא וליתן בהם ולכך פשיטא ליה דאתא לרבויי כסף או משיכה ושמא י"ל דדוקא כסף משני לפרושי דמלוה קתמר אבל הלכך דמו אהדדי שפי משאר קנינים:

ז) מחלוקת פרק המעות דלעיל ד' ל' ע"ב ד"ה אלא אמר רבא ל"ק הא ר"ש דמקים ר"ש ס"ל דמצוה לשהותו ודאי ומ"מ אם פדאו תוך ל' יום אינו פדוי ומ"מ אם פדאו אחר ל' יום אינו עובר עליו ומ"מ אם פדאו אחר